

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
Τρισέλιδες εργασίες που παρουσιάστηκαν κατά το
18^ο Διεθνές Συνέδριο Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού

HISTORY OF PHYSICAL EDUCATION
Short papers presented during the
18th International Congress of Physical Education and Sport

Επιμέλεια Ύλης & Υπεύθυνη Επιστημονικών Εργασιών:

E. Τσιτσκαρη

Manuscripts & Content Administration:

E. Tsitskari

Υπεύθυνος Ανάρτησης Εργασιών στον Ιστοχώρο:

N. Βερναδάκης

Webmaster:

N. Vernadakis

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ – CONTENTS

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ Φ.Α. – HISTORY OF P.E.

1.

Οικονομάκου Μ., Αλμπανίδης Ε., Κοντίνος Α.

Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΩΝ ΤΟΝ 20⁰ ΑΙΩΝΑ

Μ. Ικονομάκου, Ε. Albanidis, Α. Kontinos

THE PLACE OF PHYSICAL EDUCATION IN THE ANALYTIC PROGRAMS OF PEDAGOGIC ACADEMIES AT 20TH CENTURY

2.

Αναστασίου Α.

ΑΝΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΝΙΚΙΑ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟ ΤΑ ΔΙΔΥΜΑ. ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Α. Anastasiou

VOTIVE WINNING INSCRIPTION FROM DIDYMA. THOUGHT AND CONCERNS

Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΩΝ ΤΩΝ 20^Ο ΑΙΩΝΑ

Οικονομάκου Μ., Αλμπανιδής Ε., Κοντίνος Α.

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού,
69100 Κομοτηνή

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της θέσης του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στα αναλυτικά προγράμματα των Παιδαγωγικών Ακαδημιών της Δημοτικής Εκπαίδευσης τον 20^ο αιώνα. Το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στην στοιχειώδη εκπαίδευση αποτελούσε διδακτική αρμοδιότητα των δασκάλων και έτσι, ήταν επιβεβλημένη η παροχή σχετικών με το μάθημα γνώσεων στους αποφοίτους των Παιδαγωγικών Ακαδημιών, ώστε να μπορούν να συνεισφέρουν, έστω και με τις ελάχιστες γυμναστικές γνώσεις τους, στη διεξαγωγή του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής. Συγκεκριμένα, το μάθημα διδασκόταν: 1. **1934-1963:** Α' και Β' έτος από 2 ώρες/εβδομάδα, 2. **1964-1966:** Α' έτος 3 ώρες/εβδομάδα, Β' και Γ' από 2 ώρες/εβδομάδα, 3. **1967-1971:** Α' έτος 3 ώρες/εβδομάδα, Β' και Γ' από 2 ώρες/εβδομάδα, 4. **1972-1983:** Α' έτος 2 ώρες/εβδομάδα, Β' έτος 3 ώρες/εβδομάδα, 5. **1984:** Α' και Β' έτος από 2 ώρες/εβδομάδα.

Λέξεις-Κλειδιά: Φυσική Αγωγή, Εκπαίδευση δασκάλων.

Οικονομάκου Μαρία-Μερσίνη

Διεύθυνση: ΤΕΦΑΑ, Δ.Π.Θ., Πανεπιστημιούπολη Κομοτηνής, Τ.Κ. 69100

Τηλ.: 6937069541

e-mail: mikonoma@yahoo.com

THE PLACE OF PHYSICAL EDUCATION IN THE ANALYTIC PROGRAMS OF PEDAGOGIC ACADEMIES AT 20TH CENTURY

M. Ikonomakou, E. Albanidis, A. Kontinos

Democritus University of Thrace, Department of Physical Education and Sport Science,
69100 Komotini

Abstract

Aim of present work is the investigation of place of course of Physical Education in the analytic programs of Pedagogic Academies of Municipal Education in the 20th century. The course of Physical Education in the elementary education constituted instructive

competence of schoolteachers and thus, was imposed the benefit relative with the course of knowledge in the graduates of Pedagogic Academies, so that they can contribute, even with their minimal gymnastics knowledge, in the conduct of course of Physical Education. Concretely, the course was taught : 1. **1934-1963**: in the 1st and 2nd year 2 hours per week, 2. **1964-1966**: 1st year 3 hours per week, 2nd and 3rd year 2 hours per week, 3. **1967-1971**: 1st year 3 hours per week, 2nd and 3rd year 2 hours per week, 4. **1972-1983**: 1st year 2 hours a week, 2nd year 3 hours weekly, 5. **1984**: 1st and 2nd year 2 hours weekly.

Key words: Physical Education, Teachers Education.

Ikonomakou Maria Mersini

Address: Department of Physical Education and Sport, Democritus niversity of Thrace, University Campus, Komotini, 69100

Telephone number: 0030 6937069541

e-mail: mikonoma.yahoo.com

Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΩΝ ΤΩΝ 20^Ο ΑΙΩΝΑ

Εισαγωγή

Η εξελικτική πορεία της εκπαίδευσης των υποψήφιων Ελλήνων δασκάλων υπήρξε ιδιαίτερα πολύπλοκη και μακρόχρονη, ώσπου να καταλήξει στη μορφή των Παιδαγωγικών Ακαδημιών (Π.Α.). Σημαντικός σταθμός στην εκπαίδευση δασκάλων υπήρξε το 1934, όπου λειτούργησαν οι Π.Α., Ανώτερα τμήματα, μη Πανεπιστημιακά, διετούς φοίτησης (τριετούς κατά τα έτη 1964-1971).

Ένα από τα γνωστικά αντικείμενα, τα οποία οι δάσκαλοι ήταν υποχρεωμένοι να κατέχουν και να διδάσκουν αποτελούσε το μάθημα της Φυσικής Αγωγής (Φ.Α.). Έτσι ήταν επιτακτική ανάγκη ο εφοδιασμός τους με τις απαραίτητες γνώσεις για την ομαλή διεξαγωγή του μαθήματος. Για το λόγο αυτό θεωρήθηκε σκόπιμη η ένταξη του μαθήματος αυτού στα αναλυτικά προγράμματα των Π.Α., ώστε οι υποψήφιοι δάσκαλοι να μπορούν να συνεισφέρουν, έστω και με τις ελάχιστες γυμναστικές γνώσεις τους, στη διεξαγωγή του μαθήματος.

Έτσι, η διερεύνηση της θέσης του μαθήματος της Φ.Α. στα αναλυτικά προγράμματα των Π.Α. της Δημοτικής Εκπαίδευσης τον 20^ο αιώνα αποτέλεσε τον σκοπό της παρούσας εργασίας.

Αρχικές πηγές της παρούσας μελέτης αποτέλεσαν: οι σχετικοί με την Π.Α. Νόμοι, Διατάγματα, Υπουργικές αποφάσεις, Εγκύκλιοι, Εισηγητικές Εκθέσεις που συνοδεύουν τα νομοσχέδια

Δευτερεύουσες πηγές αποτέλεσαν τα διάφορα βιβλία, επιστημονικά άρθρα, μεταπτυχιακές ή διδακτορικές διατριβές με σχετικό περιεχόμενο.

Ανασκόπηση

Ο 20ός αιώνας σηματοδοτεί την έναρξη μιας περιόδου χάραξης και θεμελίωσης μιας ενιαίας εκπαιδευτικής πολιτικής στο θέμα της εκπαίδευσης των δασκάλων, με κορύφωση το 1934, όπου θεσμοθετήθηκε η ίδρυση και λειτουργία των Π.Α. Τη νέα αντίληψη για την εκπαίδευση των δασκάλων ανέλαβε το πρώτο αναλυτικό πρόγραμμα του 1934, ενώ την ολοκλήρωσε με τα υπόλοιπα τέσσερα. Έτσι, συνολικά πέντε αναλυτικά προγράμματα καταρτίστηκαν και ίσχυαν έως το 1990. Το μάθημα της Φ.Α. εντάχθηκε και στα πέντε αυτά αναλυτικά προγράμματα και αποτέλεσε αναπόσπαστο μέρος των μαθημάτων δραστηριοτήτων για όλα τα 56 έτη λειτουργίας των Π.Α.

Συγκεκριμένα, στο πρώτο αναλυτικό πρόγραμμα, το οποίο ίσχυσε από το 1963, περιλάμβανε το μάθημα της Φ.Α. και στα 2 έτη σπουδών, 2 ώρες την εβδομάδα (Ν.5802/1933, ΒΔ/16.2.1934). Το δεύτερο αναλυτικό πρόγραμμα, με ισχύ από το 1964 έως το 1966, προέβλεπε τη διδασκαλία της Φ.Α. 3 ώρες την εβδομάδα στο Α' έτος σπουδών και 2 ώρες την εβδομάδα για τα άλλα 2 έτη, Β' και Γ' (Ν. 4379/1964). Το 1967 τέθηκε σε εφαρμογή το τρίτο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών των Π.Α., το οποίο ίσχυσε έως το 1971. Για το μάθημα της Φ.Α. δεν υπήρξε καμία τροποποίηση, συγκριτικά με ότι ίσχυε στο προηγούμενο του 1964, δηλαδή διδασκόταν 3 ώρες την εβδομάδα στο Α' έτος και 2 ώρες την εβδομάδα στα άλλα 2 έτη, Β' και Γ' (Υπ. Αποφ. 154319/2.12.1967, ΦΕΚ 711). Το τέταρτο αναλυτικό πρόγραμμα ίσχυσε από το 1972 έως το 1983 και προέβλεπε τη διδασκαλία της Φ.Α. 2 ώρες την εβδομάδα για το Α' έτος σπουδών και 3 ώρες την εβδομάδα για το Β' έτος (ΒΔ 343/1972 ΦΕΚ 81 Τεύχος Α'). Τέλος, το 1984 το πέμπτο και τελευταίο αναλυτικό πρόγραμμα των Π.Α. προέβλεπε τη διδασκαλία του μαθήματος της Φ.Α. 2 ώρες την εβδομάδα και για τα 2 έτη σπουδών (ΠΔ 306/7.8.1984 ΦΕΚ 113 Τεύχος Α').

Το 1983 λειτούργησε το Πανεπιστημιακό Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης (ΠΤΔΕ), τριετούς φοίτησης, το οποίο λειτουργούσε παράλληλα με την

Παιδαγωγική Ακαδημία, μέχρι το 1990, όπου αυτή καταργήθηκε. Το μάθημα της Φ.Α. συμπεριλαμβανόταν και εξακολουθεί να υφίσταται στο πρόγραμμα του ΠΤΔΕ, αλλά όμως ως μάθημα επιλογής, εφόσον το αντικείμενο αυτό δεν αποτελούσε επιτακτική ανάγκη γνώσης του από τους δασκάλους του 1985 και μετά, γιατί δεν εντασσόταν πλέον στο διδακτικό έργο τους.

Σημαντικό είναι επίσης να τονιστεί ότι η διδασκαλία του μαθήματος γινόταν από Γυμναστή, ο οποίος στις περισσότερες περιπτώσεις αποτελούσε μόνιμο προσωπικό, και μάλιστα με το ΝΔ 842/1971 ορίστηκε ως προϋπόθεση διορισμού του πτυχίο Ανωτέρας ή Ανωτάτης, τίτλος μεταπτυχιακής εκπαίδευσης ή ειδίκευση με δημοσιευμένες επιστημονικές εργασίες και εξαετή τουλάχιστον εκπαιδευτική εμπειρία στο δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα.

Τέλος, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην ύλη του μαθήματος της Φ.Α. περιλαμβανόταν η Γυμναστική, η Αγωνιστική, οι αθλοπαιδιές και οι Εθνικοί Χοροί. Τα έτη της Μεταξικής περιόδου, από το 1937 και έπειτα, προστέθηκε και η διδασκαλία του μαθήματος «Οργάνωση Ομάδων Εθνικής Νεολαίας», στα πλαίσια του μαθήματος της Φ.Α.

Συμπεράσματα

Ο πολιτικός και ο εκπαιδευτικός κόσμος της χώρας υποδέχτηκε με ενθουσιασμό την ίδρυση των Π.Α. το 1933, καθώς εκτός των άλλων, τα νέα ιδρύματα θα παρείχαν στους μελλοντικούς δασκάλους αρτιότερη εκπαίδευση από εκείνη που πρόσφεραν έως τότε τα ενιαίου τύπου Πεντατάξια Διδασκαλεία. Ομοίως η αύξηση των ετών των Π.Α. σε 3 έτη το 1964 θεωρήθηκε σταθμός στην εκπαίδευση δασκάλων, αφού έτσι θα τους παρέχονταν περισσότερες γνώσεις για όλα τα γνωστικά αντικείμενα, τα οποία καλούνταν να διδάξουν στην μελλοντική τους εκπαιδευτική δράση. Κορυφαία στιγμή της εκπαίδευσης των δασκάλων αποτέλεσε η ίδρυση των Π.Τ.Δ.Ε. το 1982 και η αύξηση των ετών φοίτησης σε 4 έτη.

Ένα από τα γνωστικά αντικείμενα, που καλούνταν να διδάξουν οι δάσκαλοι, αποτελούσε το μάθημα της Φ.Α. Το μάθημα αυτό ήταν διδακτική αρμοδιότητα των δασκάλων, καθώς μόνο 15 έτη πριν το τέλος του 20ού αιώνα, το 1985 (Ν. 1566/1985), θεσμοθετήθηκε επίσημα η διδασκαλία του μαθήματος μόνο από αποφοίτους των Πανεπιστημιακών Τμημάτων Γυμναστικής Εκπαίδευσης (Ε.Α.Σ.Α. - Τ.Ε.Φ.Α.Α.). Έτσι, ήταν επιβεβλημένη η παροχή σχετικών με το μάθημα γνώσεων στους αποφοίτους των Π.Α., ώστε να μπορούν να συνεισφέρουν, έστω και με τις ελάχιστες γυμναστικές γνώσεις τους, στη διεξαγωγή του μαθήματος της Φ.Α.. Από την ίδρυσή τους έως και το τέλος της λειτουργίας τους, η συχνότητα διεξαγωγής του μαθήματος της Φ.Α. δεν υπέστη σημαντικές τροποποιήσεις, καθώς περιοριζόταν στις 2-3 ώρες εβδομαδιαίως για κάθε έτος. Βέβαια,

όπως είναι φυσικό, οι τόσο λίγες ώρες διδασκαλίας του μαθήματος δεν ήταν επαρκείς ώστε οι μελλοντικοί δάσκαλοι να αποκτήσουν σημαντικές γυμναστικές γνώσεις, παρά μόνο τις απολύτως απαραίτητες. Το πρόβλημα αυτό αντιμετωπιζόταν και εξακολουθεί να αντιμετωπίζεται και σε άλλα μαθήματα, κυρίως μαθήματα δραστηριοτήτων όπως μουσική, καλλιτεχνικά κ.λ.π. Για το λόγο αυτό, καθώς επίσης και εξαιτίας των συνεχόμενων κοινωνικών, επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων, η επάρκεια της εκπαίδευσης των δασκάλων αποτελεί πάντα ένα θέμα επίκαιρο.

Βιβλιογραφία

Ν.5802/1933, *Περί ιδρύσεως Παιδαγωγικών Ακαδημιών*, ΦΕΚ 286/10.5.1933, Α΄

ΒΔ/16.2.1934, ΦΕΚ 82/24.9.1934

Ν. 4379/1964, *Περί οργανώσεως και διοικήσεως της γενικής εκπαίδευσεως*, ΦΕΚ 182/24.10.1964, Α΄

Υπ. Αποφ. 154319/2.12.1967, ΦΕΚ 711

ΒΔ 343/29.4.1972, ΦΕΚ 81/31.5.1972, Τεύχος Α΄

ΠΔ 306/25.7.1984, ΦΕΚ 113/7.8.1984, Τεύχος Α΄

Ν. 1566/1985, *Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις*, ΦΕΚ 167, τεύχ. Α, 30-9-1985.

Δημαράς Αλ., *Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε*, τομ. Β΄, Ερμής, Αθήνα 1990

Ευαγγελόπουλος Σπ., *Παιδαγωγικές Ακαδημίες*, Παιδαγωγική-Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια, Λεξικό, τ. 6^{ος}, Αθήνα 1991

Παλαιολόγος Γ., *Ο θεσμός των Παιδαγωγικών Ακαδημιών και η Μαρσέλιος Παιδαγωγική Ακαδημία*, Αθήνα 1939

ΑΝΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΝΙΚΙΑ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟ ΤΑ ΔΙΔΥΜΑ. ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Αναστασίου Α.

Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού Σερρών, Αριστοτέλειο
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Τόσο στον κυρίως ελληνικό όσο και στον ευρύτερα ελλαδικό χώρο, κατά την αυτοκρατορική περίοδο, τελούνταν ένας μεγάλος αριθμός θρησκευτικών γιορτών οι οποίες παρουσιάζουν διαχρονικά ερευνητικό ενδιαφέρον για το τελετουργικό τους και για το αγωνιστικό τους πρόγραμμα. Μία θέση που προσήλκυσε το ενδιαφέρον για έρευνα σχετικά νωρίς ήταν η περιοχή της Μιλήτου. Κορυφαίο γεγονός αποτελούν οι δημοσιεύσεις των ανασκαφών και δη των επιγραφών από τα Δίδυμα με αφητηρία το 1958. Έτσι υπάρχει μία σαφής εικόνα για την ιστορία της Μιλήτου και του ιερού στα Δίδυμα κατά την ελληνιστική και την αυτοκρατορική περίοδο. Το μαντείο, που λειτουργεί στο πλαίσιο της λατρείας του Απόλλωνα στα Δίδυμα, διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο στις σχέσεις της Μιλήτου με τη Ρώμη και οι αθλητικοί διαγωνισμοί σε συνδυασμό με το θρησκευτικό τελετουργικό απέκτησαν μεγάλη πολιτικοκοινωνική σημασία. Η απόδοση τιμών στους νικητές των διαγωνισμών, γυμνικών και καλλιτεχνικών, συνιστούν ένα πεδίο ύψιστης πολιτικής έκφρασης αποκτώντας ιδιαίτερη βαρύτητα στο τελετουργικό. Το ενδιαφέρον μας επικεντρώνεται σε μια νικητήρια επιγραφή η οποία χρήζει επανεκτίμησης τόσο ως προς το περιεχόμενό της όσο και ως προς την αξία της. Η νικητήρια αυτοκρατορική επιγραφή είναι γνωστή τόσο από τον Boeckh όσο και από το Rehm που υιοθετεί με επιφύλαξη τη συμπλήρωση Πανιώνιον όπως προτείνει ο πρώτος υποθέτοντας την ύπαρξη ενός διαγωνισμού με το όνομα Πανιώνιος που φαίνεται όμως ότι ουδέποτε υπήρξε. Καταλήγοντας, όσον αφορά την επιγραφή, πρέπει να επισημανθεί ότι αυτή συγκροτείται από ένα πολύ σύντομο κείμενο, εν αντιθέσει με άλλες νικητήριες επιγραφές, στο οποίο δε δηλώνεται ο αγνοθέτης. Εκτός αυτού ιδιαίτερα μας προβληματίζουν οι συμπληρώσεις που έχουν προταθεί τόσο για το όνομα του νικητή όσο και για το διαγωνισμό στον τρίτο και τέταρτο στίχο αντίστοιχα.

Λέξεις κλειδιά: επινίκια, επιγραφή, Δίδυμα

Αναστασίου Αθανάσιος

Διεύθυνση: ΤΕΦΑΑ-Σερρών/Α.Π.Θ., Αγ. Ιωάννης, 62110 Σέρρες

Τηλ.: 2310991057

e-mail: athanast@phed-sr.auth.gr

VOTIVE WINNING INSCRIPTION FROM DIDYMA. THOUGHT AND CONCERNS

A. Anastasiou

Aristotle University of Thessaloniki, Department of Physical Education and Sport Science at
Serres, 62100 Serres

Abstract

Both in the Greek mainland as well as in the wider Greek region during the imperial period, a large number of religious festivals took place, nowadays presenting a diachronic research interest with regards to their ritual and racing program. An area that was a hub of interest for researchers since very early was the Miletus site. The publication of the Didyma excavations and specifically the publication of the inscriptions as early as 1958 is still considered of major importance. Hence, a clear picture of the history of Miletus and the sanctuary at Didyma during the Hellenistic and Imperial period was deduced. The oracle, that was worshipped Apollo at Didyma, played an important role in strengthening the bonds between Miletus and Rome, while the sports competitions together with the religious ritual, obtained great socio-political importance. Paying honors to the winners of competitions, be it athletic or artistic, constituted an utmost political expression, rendering a special importance to the ritual. Our main interest focuses on a winning inscription which should be reassessed, both in terms of content as well in terms of value. This winning imperial inscription is known both by Boeckh as well as by Rehm, with the latter having second thoughts adopting the existence of an unknown competition called Panionios, something however that cannot be evidenced. Concluding, with regards to the inscription itself, it should be noted that unlike other winning inscriptions, this one consists of a very short text, with no mention of the agonothetes. Besides, we are highly concerned about the additions that have been proposed both for the winner and the contest itself, in the third and fourth line, respectively.

Key words: votive winning, inscription, Didyma

Anastasiou Athanasios

Address: Department of Physical Education and Sport-Serres, A.U.Th., Ag. Ioannis, 62110 Serres

Telephone number: 0030 2310991057

e-mail: athanast@phed-sr.auth.gr

ΑΝΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΝΙΚΙΑ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟ ΤΑ ΔΙΔΥΜΑ. ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Το τέλος του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου αποτέλεσε απαρχή μιας ερευνητικής προσπάθειας αναφορικά με την ιστορία της Μιλήτου και των θέσεων που γειτνιάζουν. Η έρευνα επικεντρώθηκε στην επανεξέταση των ανασκαφικών δεδομένων, ενώ βάρος δόθηκε στις πληροφορίες από τις επιγραφικές μαρτυρίες. Με αφετηρία το 1944 εμφανίζονται μελέτες με κορυφαία τα έργα του Albert Rehm, *Die grossen Bauberichte in Didyma kai Die Inschriften von Didyma* του 1958. Το τελευταίο αποτελεί σημείο αναφοράς στην ιστορία της Μιλήτου, της ελληνιστικής και της ρωμαϊκής αυτοκρατορικής περιόδου. Δεν μπορούμε όμως να παραβλέψουμε, και τη συμβολή άλλων ερευνητώνⁱ. Σημαντικές αρχαιολογικές μελέτες έγιναν και από τους Volkmar von Graeveⁱⁱ, τον W. Müller-Wienerⁱⁱⁱ και, τέλος, τον αείμνηστο Klaus Tuchelt^{iv} στον οποίο η παρούσα εργασία οφείλει τη δημοσίευσή της^v.

Η ονομασία της θέσης καταγράφεται σε ευρήματα από το επιχώριο ιερό του Απόλλωνος. Στην αρχαία ελληνική γραμματεία τα Δίδυμα αναφέρονται και ως Βραγχίδαι^{vi}. Στα Δίδυμα (σήμερα Didim Yoran), τα οποία συνδέονταν με τη Μίλητο δια της «Ιεράς Οδού», λειτουργούσε μαντείο ήδη από τα τέλη του 7^{ου} αιώνα, που κατείχε εξέχουσα θέση μεταξύ των δεκατεσσάρων μαντείων που διέθετε ο θεός στη Μικρά Ασία.

Το ιερό με το μαντείο συμβάλλουν καθοριστικά στις σχέσεις της Μιλήτου με τη Ρώμη. Οι αθλητικοί διαγωνισμοί που πραγματοποιούνται στα πλαίσια του θρησκευτικού τελετουργικού και οι συναφείς εκδηλώσεις αποκτούν μεγάλη πολιτικοκοινωνική σημασία για την ευρύτερη επικράτεια. Οι τιμές που απονέμονται στους νικητές των αγώνων απολήγουν να συνιστούν πεδίο ύψιστης πολιτικής και κοινωνικής σπουδαιότητας, αποκτώντας παράλληλα ιδιαίτερη βαρύτητα στο πλαίσιο του όλου τελετουργικού^{vii}. Τη ρωμαϊκή αυτοκρατορική περίοδο, τα περιεχόμενα τόσο των εορταστικών τελετών όσο και των διαγωνισμών αποτελούσαν βασικές αξιακές συνιστώσες για τη διαμόρφωση του ηθικού-πολιτικού πλαισίου, που στήριζε και συνέχιζε το κοινωνικό οικοδόμημα των ελληνικών πόλεων της Μικράς Ασίας^{viii}. Διακεκριμένοι πολίτες συνέδεαν το όνομα των ιδίων και των οικογενειών τους, με τη χρηματοδότηση αγώνων. Από τον 3^ο μ.Χ. αιώνα διαπιστώνεται στη Μίλητο έξαρση όσον αφορά την ίδρυση καλλιτεχνικών, μουσικών, θεατρικών και αθλητικών

διαγωνισμών στα πλαίσια των θρησκευτικών γιορτών, οι οποίες φαίνεται ότι διατηρούσαν την παλιά τους σημασία για την κυρίαρχη ιδεολογία της πόλης. Οι παρατηρήσεις μας αφορούν μια επιγραφή, η οποία είναι γνωστή από το Corpus των Διδύμων και η αποκατάσταση της βασίζεται εν πολλοίς σε παλαιότερες αντιγραφές. Η υπό εξέταση στην παρούσα εργασία λίθος που φέρει αναθηματική επιγραφή θεωρούνταν απολεσθείσα. Επανανακαλύφθηκε πρόσφατα παρέχοντάς τη δυνατότητα μιας επιτόπιας αυτοψίας και αξιολόγησής της, ώστε να αναθεωρηθεί το περιεχόμενο της αρχικής πρότασης που της αποδόθηκε. Η αναθηματική στήλη φυλάσσεται στις αποθήκες της γερμανικής αρχαιολογικής αποστολής στα Δίδυμα και είναι διατηρημένη σε σχετικά καλή κατάσταση, αφού αναγνωρίζονται ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά της. Έχει υποστεί εκτενή καταστροφή στο άνω αριστερό άκρο, αποτέλεσμα της απολέπισης είναι η απώλεια του πρώτου στίχου, από τον οποίο διασώζονται μερικά ίχνη ακρεμώνων.

Η επιγραφή, αποτελείται συνολικά από πέντε στίχους και στην έκδοσή της από τον Albert Rehm, καταγράφεται ως νικητήρια αναθηματική επιγραφή των αυτοκρατορικών χρόνων, την οποία δημοσίευσε αρχικά ο A. Boeckh στο *C.I.G.*^x. Υπάρχουν βέβαια και άλλες εκδόσεις του κειμένου της, όπως για παράδειγμα περιγράφεται από τον Gell σε δημοσίευση του A. M. Woodward^x. Το κείμενο της επιγραφής έχει ως ακολούθως:

ΑΓΛΘΗΤΥΧΗ
ΙΑΝΟΝΑΡΤΕ
ΙΜΙΔΩΡΟΙΝΝΙΚΗΣΑΝΑ
ΙΠΑΝΙΩΝΙΟΝ ΟΙΣ
ΞΑΓΩΝΘΕΤΑΙ

Το κείμενο αναπτύσσεται σε πιο μεγαλογράμματη γραφή, συγκριτικά με άλλες επιγραφές της περιοχής. Εξαιτίας της μορφολογικής ανάλυσης των χαρακτήρων της η επιγραφή χρονολογικά τοποθετείται στο δεύτερο ήμισυ του 2^{ου} αιώνα μ.Χ. Τα προβλήματα της επιγραφής που βέβαια δεν γίνονται αμέσως αντιληπτά αφορούν τους στίχους 2-4. Οι στίχοι 2 και 3 αφορούν στο όνομα του νικητή, το οποίο συμπληρώνεται χωρίς βεβαιότητα. Ο στίχος 4 αφορά στον διαγωνισμό ο οποίος περιγράφεται ως *Πανιώνιον*, τον οποίο δέχεται ο Rehm με επιφύλαξη, σε αντίθεση με τον Boeckh, ο οποίος διατείνεται την ύπαρξη ενός ομώνυμου διαγωνισμού^{xi}. Στην πορεία της έρευνας διαπιστώθηκε ότι την εν λόγω επιγραφή έχει πραγματευτεί και ο Wolfgang Günther, ο οποίος ταλανίζεται από παρόμοιους προβληματισμούς όσον αφορά τον διαγωνισμό που καταγράφεται. Στο σημείο αυτό, πρέπει να πούμε ότι υπάρχει ταύτιση των απόψεων μας με τον Günther σε πολλά σημεία της επιγραφής. Η επιγραφή στο στίχο 4 έχει συμπληρωθεί λανθασμένα από τον Boeck *Πανιώνιον*, επειδή ο όρος αποδίδεται στον ενικό αντί του συνηθισμένου πληθυντικού (δηλ. *νικάν Πύθια, νικάν Νέμεα, νικάν Διδύμεια*)^{xii} όταν πρόκειται για γιορτές. Στο σημείο αυτό διαπιστώνουμε δυσκολία τεκμηρίωσης, άρα και αποδοχής, ενός διαγωνισμού κατά τους

αυτοκρατορικούς χρόνους υπό το όνομα *Πανιώνιο*. Η ύπαρξη του είναι τεκμηριωμένη τον 3^ο μ.Χ. αιώνα με την επωνυμία *Πανιώνια Πύθια* ή *Πύθια Πανιώνια*^{xiii}. Είναι προφανές ότι θα πρέπει να κινηθούμε προς άλλη κατεύθυνση για την αναζήτηση λύσης. Σε αυτή θα μας οδηγήσουν κάποια χαρακτηριστικά της επιγραφής καθώς και πληροφορίες που αξιολογεί ο Günther από τις καταγραφές του Ολλανδού υποπρόξενου της Σμύρνης Daniel Cousson(1689). Ο Cousson καταγράφει στον 4^ο στίχο τα γράμματα ΩΜΙΟΝ, γεγονός που συνηγορεί στη συμπλήρωση *ενκώμιον* ή *εγκώμιον*^{xiv}. Υπάρχει όμως και ένα στοιχείο στο οποίο δεν έχει δοθεί η πρέπουσα σημασία, στην αριστερή πλευρά του στίχου 4, δίπλα από το Ω αναγνωρίζεται με αρκετή ευκολία μια διαγώνιος γραμμή, η οποία θα μπορούσε να ανήκει στις επικλινείς κεραιές του γράμματος Κ. Ανάλογα προβλήματα ανακύπτουν και στον 2^ο στίχο, όπου τα φθαρμένα στοιχεία οδήγησαν σε αβέβαιες συμπληρώσεις. Εδώ διασώζεται το ΙΑΝΟΝΑΡΤΕ. Βάσει αυτού, τρεις εκδοχές εμφανίζονται ως συμπληρώσεις: (Οουλπ)ιανόν, (Ιουλ)ιανόν ή (Αιλ)ιανόν^{xv}. Οι συμπληρώσεις αυτές αφορούν σε gentilicium. Στον 3^ο στίχο, αντιμετωπίζουμε ακόμη ένα πρόβλημα με τη συμπλήρωση του cognomen. Οι πιθανές συμπληρώσεις είναι δύο: [ΜΑΝ] ή [ΜΙΔΩΡΟΝ]. Η δεύτερη συμπλήρωση αν και παλαιά ακολουθείται και από τον Günther.

Χρήσιμο είναι να αναφερθούμε στην πρακτική γραφής των επιγραφών και δη των νικητήριων. Η μελέτη των επιγραφικών κειμένων δείχνει ότι διέπονται από κανόνες, ο σημαντικότερος ήταν η συμμετρία και η αναλογία την οποία τηρούσε ευλαβώς ο χαράκτης. Το κείμενο αναπτύσσεται σε όρια δεξιά και αριστερά, προκειμένου να εξυπηρετηθεί αυτή η πρακτική, ο χαράκτης κάνει χρήση εσερμένων ή χαράσσει φύλλα κισσοῦ^{xvi}. Ακολουθώντας τα παραπάνω, η συμπλήρωση του cognomen θα συμβάλει στην ολοκλήρωση της επιγραφής. Η εκδοχή *Αρτεμίδωρον*^{xvii} θεωρείται μη ασφαλής, καθώς δημιουργεί πλεόνασμα στοιχείων και παρέχει έκταση στον 3^ο στίχο, οδηγώντας σε ασυμμετρία. Στον 3^ο στίχο στο δεξιό άκρο ο χαράκτης, προκειμένου να διατηρήσει την αισθητική δομή κάνει χρήση εσερμένης γραφής ΝΤ και τοποθετεί το Α εκτός των ορίων που ορίζει το ΑΡΤΕ. Είναι προφανές ότι η ίδια μορφολογία θα πρέπει να ακολουθηθεί αριστερά με ένα κενό πάνω από τη συμπλήρωση ή χωρίς κανένα κενό σύμφωνα με τις αρχές των παραλλήλων στερεότυπων εκφράσεων. Από τις τρεις εκδοχές του gentilicium μόνον η δεύτερη προσεγγίζει αυτή την αρχή και τα δείγματα των στερεότυπων εκφράσεων.

Η συμπλήρωση της επιγραφής θα πρέπει κατά τη γνώμη μου να συντελεστεί ως εξής:

ΑΓΛΘΗΤΥΧΗ
ΙΑΝΟΝΑΡΤΕ
[ΜΙΔΩΡΟ]ΝΝΙΚΗΣΑΝΑ
[ΠΑΝΙ]ΩΝΙΟΝ ΟΙ ΕΣ
ΣΤΑΓΩΝΟΘΕΤΑΙ

ΑΓΛΘΗΤΥΧΗ
ΙΟΥΛΙΑΝΟΝΑΡΤΕ
ΜΑΝΝΙΚΗΣΑΝΑ
ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΟΙ ΕΣ
ΣΤΑΓΩΝΟΘΕΤΑΙ

Η επιγραφή από τα Δίδυμα δηλώνει την ύπαρξη ενός καλλιτεχνικού διαγωνισμού με την επωνυμία *εγκώμιον* που διεξαγόταν στα Μεγάλα Διδύμεια και αφορά στην ανακήρυξη ενός νικητή. Πρόκειται για έναν διαγωνισμό που συναντάται σε ένα σημαντικό αριθμό επιγραφών που έχουν καταγραφεί στον ελληνικό χώρο. Στην Αφροδισιάδα της Μικράς Ασίας λ.χ. το *εγκώμιο* αποτελούσε την αυτοκρατορική περίοδο μέρος των μουσικών διαγωνισμών, μαζί με των σαλπικτών, κηρύκων, κωμωδών, τραγωδών και άλλων καλλιτεχνών. Από τη μέχρι τώρα έρευνα, διαφαίνεται ότι τα *εγκώμια* αποτελούσαν κατά τη ρωμαϊκή αυτοκρατορική περίοδο αναπόσπαστο τμήμα τόσο σημαντικών όσο και ήσσονος σημασίας γιορτών προς τιμή θεοτήτων του ελληνικού πανθέου καθώς και των Ρωμαίων αυτοκρατόρων^{xviii}.

ⁱ L. Robert, Notes d' épigraphie hellénistique, *BCH* 49 1925, pp.232-233. *Les gladiateurs dans l'Orient grec*, Paris 1940. Divinités éponymes, *Hellenica* 2, Paris 1946, pp.46-51. Le culte de Caligula à Milet et la province d' Asie, *Hellenica* 5-7, Paris 1948-49, p. 206. A. Rehm : *Didyma 2 Teil : Die Inschriften* (1958). Inscription de Didymes et de Milet I, *Hellenica* 11-12, Paris 1960, pp.469-470. Un Milésien à Athènes, *Αρχαιολογική Εφημερίδα* 116 1977, σσ.217-218. P. Herrmann, Neue Urkunde zur Geschichte von Milet im 2. Jahr. v. Chr., *IstMitt* 15 1965, pp.71-90. Eine Kaiserurkunde der Zeit Marc Aurels aus Milet, *IstMitt* 25 1975, pp.149-166. Milesische Purpur, *IstMitt*. 25 1975, pp.141-147. Die Weihinschrift der ersten römischen Bühne in Milet, *IstMitt. Beiheft* 31 1986, pp. 175-189. W. Günther, Eine neue didymeische Bauinschrift, *IstMitt*. 19-20, 1969-1970, pp. 237-247. Didyma Reperta: Zu zwei wiedergefundenen Inschriften, *IstMitt*. 46, 1996, pp. 248-250. Milesischen Bürgerrechts-und Proxenieverleihungen der hellenistischen Zeit, *Chiron* 18, 1988, pp. 173-178. Zwei neue Temenitenverzeichnisse aus Milet, *Chiron* 25, 1995, pp. 43-52. N. Ehrhardt, *Milet und seine Kolonien*, Frankfurt am Main, 1988. Ein milesische Festkaleder aus severischer Zeit, *IstMitt*. 34, 1984, pp. 371-404. N. Ehrhardt, P. Weiss, Trajan, Didyma und Milet. Neue Fragmente von Kaiserbriefen und ihr Kontext, *Chiron* 25, 1995, pp. 315-355.

ⁱⁱ V. von Graeve, Milet. Bericht über die Arbeiten im Südschnitt an der hellenistischen Stadtmauer 1963, *IstMitt* 23-24, 1973-1974, pp. 63-115. Über verschiedene Richtungen der milesischen Sculptur in archaischer Zeit. Bemerkungen zur formalen Gestaltung und zur Lokalisierung, *IstMitt Beiheft* 31, 1986, pp. 81-94.

ⁱⁱⁱ W. Müller-Wiener, Milet 1973-1975. Vorbericht über die Arbeiten der Jahre 1973 und 1975, *IstMitt* 27-28, 1977-1978, pp. 93-125. Milet 1978-1979. Vorbericht über die Arbeiten der Jahre 1978 und 1979, *IstMitt* 30, 1980, pp. 23-98. Milet 1980. Vorbericht über die Arbeiten der Jahre 1980, *IstMitt* 31, 1981, pp. 95-147. Milet 1981. Vorbericht über die Arbeiten der Jahre 1981, *IstMitt* 32, 1982, pp. 5-29. Milet 1982. Vorbericht über die Arbeiten der Jahre 1982, *IstMitt* 33, 1983, pp. 69-89.

^{iv} Kl. Tuchelt, Vorarbeiten zu einer Topographie von Didyma: eine Untersuchung der inschriftlichen und archäologischen, *IstMitt Beihefte* 9, 1973. Buleuterion und Ara Augusti. Bemerkungen zur Rathausanlage von Milet, *IstMitt* 25, 1975, pp. 91-140.

^v Ο εκλιπών ερευνητής παραχώρησε το απαραίτητο φωτογραφικό υλικό, όσο και την άδειά του για την ανακοίνωση της αναθηματικής στήλης στον καθηγητή μου κ. Παναγιώτη Καρακατσάνη, ο οποίος με τη σειρά του κατέστησε δυνατή την περαιτέρω αξιοποίησή της από τον γράφοντα.

^{vi} Kl. Tuchelt, Branchidai-Didyma: Geschichte, Ausgrabung und Wiederentdeckung eines antiken Heiligtums 1765 bis 1990, AW Sondernummer, 1991.

^{vii} S. Mitchell, *Anatolia. Land, Men and Gods in Asia Minor*, vol. 1, Oxford 1993, pp. 198-199.

^{viii} Ν. Γιαννακόπουλος, *Ο θεσμός της γερουσίας των ελληνικών πόλεων κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους. Οργάνωση και λειτουργίες*, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 208.

^{ix} *Corpus Inscriptionum Graecarum* 2883b.

^x A. M. Woodward, "Some note-books of Sir William Gell. II", *BSA* 28, 1926/27, 119 Nr. 8. A. Rehm, *Die Inschriften aus Didyma, Didyma II*, Berlin 1958, pp. 140,152f. L. Moretti, *Inscr. Agonistiche greche*, Firenze 1953, p. 259f, Nr. 88. L. Robert, Inscriptions de Didymes et de Milet, *Hellenica* XI-XII, 1960, 446. P. Herrmann, Eine Kaiserurkunde der Zeit M. Arels aus Milet, *IstMitt* 25, 1975, p. 162 Anm. 50.

^{xi} W. Günther, Didyma Reperta: Zu zwei wiedergefundenen Inschriften, *IstMitt* 46, 1996, p. 248 Anm. 26.

^{xii} L. Robert, Inscriptions de Didymes et de Milet, *Hellenica* XI-XII, 1960, 447.

^{xiii} W. Günther, Didyma Reperta: Zu zwei wiedergefundenen Inschriften, *IstMitt* 46, 1996, p. 249. Επίσης βλπ. L. Robert, CRAI 1974, 180f, (Opera Minora Selecta V, 1989, 673f). CRAI 1982, 268f, (Opera Minora Selecta V, 1989, 831f).

^{xiv} W. Günther, Didyma Reperta: Zu zwei wiedergefundenen Inschriften, *IstMitt* 46, 1996, p. 249.

^{xv} A. Rehm, *Die Inschriften aus Didyma, Didyma II*, Berlin 1958, Komm. Zu Nr. 277

^{xvi} Π. Μ. Νίγδελης, *Επιγραφικά Θεσσαλονίκεια*, Θεσσαλονίκη 2006, εικ. 29, 60,79.

^{xvii} W. Pape, *Griech. Eigennamen*, Braunschweig 1870, 147, sv. Ἀρτεμᾶς . A. Fick, *Die griech. Personennamen*, Goettingen 1894, 71f, sv. Ἀρτεμ-, ανατολική εκφορά του Ἀρτεμᾶς. L. Zgusta, *Kleinasiatische Personennamen*, Prague 1964, Nr. 108, 1, S. 99f.

^{xviii} E. Albanidis & A. Anastasiou, The Coexistence of Athletic Events and Music Contests in Ancient Greece, *Annual of CESH* 2003, 90 n. 43.